

MƏRKƏZİ SEÇKİ KOMİSSİYASINDA

Milli Məclisə seçkilərdə deputatlığa namizədlərin qeydə alınmasının əsasları, qaydaları və qeydə alınmış namizədin statusu

Suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün tam bərpa olunmasından sonra 2024-cü il sentyabrın 1-də keçiriləcək Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənkonar seçkilər istər ölkə daxilində, istərsə də xaricdə böyük maraq və diqqətlə qarşılanır. Seçkilərin təyin olunmasından qısa zaman keçməsinə baxmayaraq, 22 siyasi partiyanın səlahiyyətli nümayəndəsinin, eləcə də maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndələrinin Mərkəzi Seçki Komissiyasında (MSK) qeydə alınması, namizədliyi özü və siyasi partiyalar tərəfindən irəli sürülən şəxslərin sayı bunu deməyə əsas verir.

Seçki prosesi bir-birinin ardınca gələn ayrı-ayrı mərhələlərdən ibarətdir. Hər bir mərhələnin də özünəməxsus xüsusiyyətləri var. Belə mərhələlərdən biri də namizədlərin qeydə alınmasıdır. Seçki prosesinin bu mərhələsi deputatlığa namizədliyin irəli sürülməsinin təsdiq olunmasından sonrakı hüquqi prosedurları özündə əks etdirir. Bunlar, ilk növbədə, deputatlığa irəli sürülmüş namizədin müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanması, onun rəsmiləşdirilməsi, namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan digər seçki sənədlərinin hazırlanması və müvafiq seçki komissiyasına təqdim olunmasını əhatə edir. Sözügedən addımların atılması, o cümlədən bu prosesin məntiqi nəticəsi kimi namizədin qeydə alınması Seçki Məcəlləsinin 56-60, 147 və 148-ci maddələrini, eyni zamanda MSK-nın "Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə seçkilər zamanı təsdiq edilmiş deputatlığa namizədin müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanması və dairə seçki komissiyasına təqdim edilməsi qaydaları haqqında" təlimatı ilə tənzimlənir.

Deputatlığa namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan ilk seçki hərəkəti namizədin müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanmasıdır ki, seçki qanunvericiliyi bununla bağlı bir sıra qaydalar müəyyənləşdirib. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, bu qaydaların

pozulması namizədin qeydə alınmasından imtinaya səbəb ola bilər.

Seçki Məcəlləsinin tələbi nə görə, hər bir namizədin müdafiəsi üçün müvafiq seçki dairəsinin ərazisindən azı 450 seçici imzası toplanmalıdır. Qanunvericiliyə görə bir seçici birdən artıq namizədin müdafiəsi üçün imza ata bilər. Namizədin müdafiəsi üçün imza etmək könüllüdür və seçicinin hər hansı bir vasitə ilə bu hüququnu reallaşdırmasına mane olmaq qadağandır. Eyni zamanda bunu da bilmək vacibdir ki, seçiciləri imzaya görə mükafatlandırmaq yolverilməzdir. Həmin qadağalara əməl olunmaması müvafiq məhkəmə tərəfindən təsdiqlənərsə, bu, toplanmış imzaların etibarsız sayılması və namizədin qeydiyyatından imtina üçün əsas ola bilər. Seçici imzalarını namizədin özü, səlahiyyətli nümayəndələri, həmçinin Azərbaycan Respublikasının 18 yaşına çatmış aktiv seçki hüququ olan hər bir vətəndaş toplaya bilər. Lakin dövlət orqanlarının, bələdiyyə qurumlarının, mülkiyyət formasından asılı olmayaraq hüquqi şəxslərin imza toplanmasında iştirakına yol verilmir.

Namizədin müdafiəsi üçün seçici imzaları tədris müəssisələrində, yaşayış yerlərində, eləcə də qanunla seçkiqabağı təşviqat aparılmasının qadağan edilmədiyi digər yerlərdə toplanabilir.

Məlumat üçün bildirək ki, dairə seçki komissiyaları imza vərəqlərini və digər seçki sənədlərini müəyyən olunmuş müddətdə hər gün saat 9:00-dan 18:00-a qədər qəbul edir. Sənədlər qəbul olunarkən imza vərəqləri olan hər bir qovluq möhürlə təsdiqlənir, təqdim olunmuş imza vərəqlərinin və imzaların sayının seçici imzalarının toplanmasının yekunu haqqında protokolla uyğunluğu yoxlanılır, daxil olma tarixi və vaxtı göstərilənlər sənədlərin qəbulu barədə yazılı arayış tərtib edilir. Arayış dairə seçki komissiyasının katibi və imza vərəqlərini, digər seçki sənədlərini dairə seçki komissiyasına təqdim edən şəxs tərəfindən imzalanır, təsdiqlənir və bir nüsxəsi seçki sənədlərini təqdim edən şəxsə verilir.

Artıq iyulun 13-dən etibarən namizədin qeydə alınması üçün müvafiq sənədlərin dairə seçki komissiyalarına təqdim olunmasına başlanılıb. İmza vərəqləri seçki qanunvericiliyinə uyğun olaraq doldurulduqdan sonra namizədin qeydə alınması üçün digər seçki sənədləri ilə birlikdə avqustun 2-si saat 18:00-dək aidiyyəti dairə seçki komissiyasına təqdim edilməlidir. Digər seçki sənədləri dedikdə, qanunvericiliklə tələb olunan seçici imzalarının toplanması haqqında MSK-nın müəyyənləşdirdiyi formada tərtib edilmiş yekun protokollu 2 nüsxəsi, irəli sürülmüş namizədin öhdəlik ərizəsindəki məlumatlarda dəyi-

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmək Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

ekspertlər daxil edilib. Eyni zamanda dairə seçki komissiyalarında da deputatlığa namizədin qeydə alınması üçün təqdim edilmiş imza vərəqlərində olan imzaların və digər sənədlərdəki məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq məqsədilə ekspertlərdən ibarət işçi qrupu yaradılıb. Hər bir deputatlığa namizədin imza vərəqlərində və digər seçki sənədlərində olan məlumatların yoxlanılması nəticələri haqqında müvafiq ekspert rəyləri hazırlanır və həmin rəylər əsasında işçi qrupunun rəhbəri tərəfindən protokol və qərar layihəsi tərtib edilir, imzalanır, namizəd barəsində qərar qəbul olunması üçün dairə seçki komissiyasına təqdim edilir.

Təqdim edilmiş sənədlərdə səhvlər və pozuntular varsa və bunlar qəsdən edilməyibsə, namizəd və ya səlahiyyətli nümayəndələr tərəfindən yenidən pozulması da qeydiyyattan imtinaya səbəb ola bilər.

Qeydə alınmış namizədlərin statusu - bərabərliyi, fəaliyyətinin təminatları və seçkilərdə iştirakının şərtləri Seçki Məcəlləsinin 69 - 71-ci maddələrində öz əksini tapıb. Qeydə alınmış bütün namizədlər onların statusları nəzərə alınmaqla bərabər hüquqa malikdirlər və bərabər vəzifələr daşıyırlar.

Milli Məclisə seçkilər zamanı dövlət orqanlarında, bələdiyyə qulluğunda və ya mediada çalışan qeydə alınmış namizədlər seçki kampaniyasında iştirak etdikləri müddətdə xidməti vəzifələrini yerinə yetirməkdən azad edirlər. Amma bu qayda Milli Məclis deputatlarına şamil edilmir. Qeydə alınmış namizədin işlədiyi, oxuduğu, hərbi xidmətdə olduğu idarənin, təşkilatın müdiriyyəti, hərbi hissənin komandiri namizədin qeydə alındığı gündən seçkilərin nəticələrinin rəsmi dərc edildiyi günədək ərizəsində göstərilən müddət üçün onu işdən, tədrisdən, xidmətdən ödənilməyən məzuniyyət verilmiş əsasında istənilən gün və vaxt azad etməlidir. Bu halda müvafiq seçki komissiyası seçkilərin hazırlanması və keçirilməsi üçün bütüncüdə ayrılmalı vəzifələri hesabına namizədə orta aylıq əməkhaqqı məbləğində, lakin minimum əməkhaqqının 20 misindən çox olmayan haqq ödəməlidir.

Qeydə alınmış namizədə pul kompensasiyası əsas iş və ya xidmət yeri üzrə əvəzi ödənilməyən məzuniyyətin verilməsi barədə əmrə əsasən xidməti vəzifədən azad edildiyi dövr üçün ödənilir. Qeydə alınmış namizədə Seçki Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş

Məcəlləsinin 55-ci maddəsinin tələblərinin xəbərdarlıq edildikdən və ya cərimə tətbiq olunandan sonra sözügedən subyektlər tərəfindən yenidən pozulması da qeydiyyattan imtinaya səbəb ola bilər.

Qeydə alınmış namizədlər Seçki Məcəlləsinin 70.1-ci maddəsində göstərilən müddətdə işdən, xidmətdən, təhsil müəssisəsindən çıxarılıb, öz razılığı olmasa başqa işə keçirilə bilməz, habelə eza-miyyətə göndərilə, hərbi xidmətə və ya toplanışa çağırılabilir.

Milli Məclisə seçkilər zamanı dövlət orqanlarında, bələdiyyə qulluğunda və ya mediada çalışan qeydə alınmış namizədlər seçki kampaniyasında iştirak etdikləri müddətdə xidməti vəzifələrini yerinə yetirməkdən azad edirlər. Amma bu qayda Milli Məclis deputatlarına şamil edilmir.

Qeydə alınmış namizədin işlədiyi, oxuduğu, hərbi xidmətdə olduğu idarənin, təşkilatın müdiriyyəti, hərbi hissənin komandiri namizədin qeydə alındığı gündən seçkilərin nəticələrinin rəsmi dərc edildiyi günədək ərizəsində göstərilən müddət üçün onu işdən, tədrisdən, xidmətdən ödənilməyən məzuniyyət verilmiş əsasında istənilən gün və vaxt azad etməlidir. Bu halda müvafiq seçki komissiyası seçkilərin hazırlanması və keçirilməsi üçün bütüncüdə ayrılmalı vəzifələri hesabına namizədə orta aylıq əməkhaqqı məbləğində, lakin minimum əməkhaqqının 20 misindən çox olmayan haqq ödəməlidir.

Qeydə alınmış namizədə pul kompensasiyası əsas iş və ya xidmət yeri üzrə əvəzi ödənilməyən məzuniyyətin verilməsi barədə əmrə əsasən xidməti vəzifədən azad edildiyi dövr üçün ödənilir. Qeydə alınmış namizədə Seçki Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş

nəqliyyat xərcləri ödənilir. Təbii və sifarişli nəqliyyat reyslərindən istifadə xərcləri isə ödənilir. Qeydə alınmış namizədin seçkilərdə iştirakı müddəti qeydə alındığı gündən başlayaraq, işlədiyi ixtisas üzrə əmək stajına daxil edilir.

Qeydə alınmış namizədlər Seçki Məcəlləsinin 70.1-ci maddəsində göstərilən müddətdə işdən, xidmətdən, təhsil müəssisəsindən çıxarılıb, öz razılığı olmasa başqa işə keçirilə bilməz, habelə eza-miyyətə göndərilə, hərbi xidmətə və ya toplanışa çağırılabilir. Eyni zamanda Azərbaycan Respublikası baş prokurorunun razılığı olmadan tərtibdiyi əmələ görə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilməz, tutula bilməz və ya məhkəmə qaydasında müəyyən-ləşdirilən inzibati tənbeh tədbirlərinə məruz qala bilməz.

Qeydə alınmış namizədlər müvafiq dairə seçki komissiyasından hüduqları, ünvanı və telefonları göstərilənlə seçki məntəqələrinin, məntəqə seçki komissiyalarının siyahısını və səvərmə yerlərinin ünvanlarını ala bilərlər.

Namizədlər qeydə alınmış digər namizədlərin, siyasi partiyaların, seçicilərin və ictimai təşkilatların hüquqlarına hörmət bəsləməli, seçki kampaniyası zamanı digər namizədlərin öz siyasi ideyalarını və baxışlarını azad və sərbəst yaymaq hüquqlarına hörmətlə yanaşmaqla bərabər, onların seçicilərlə azad ünsiyyət yaratmalarına mane olmamalıdır.

Əminliklə vurğulamaq olar ki, seçkilərin azad, ədalətli və şəffaf keçirilməsi üçün reallaşdırılan layihələr və atılan addımlar deputatlığa namizədlərin sərbəst fəaliyyəti üçün də həərətli şərait və geniş imkanlar yaradır.

Etibar QULİYEV,
Azərbaycan Respublikası
Mərkəzi Seçki Komissiyasının
üzvü

Siyasi partiyalar seçkilərdə iştirak üçün fəallıqlarını artırırırlar

Vətəndaşların siyasi mədəniyyət səviyyəsinin, siyasi fəallıqların artırılmasında seçkilər mühüm əhəmiyyət daşıyır. Seçkilərin istənilən forması - bələdiyyə seçkilərində, prezident seçkilərində, istərsə də referendumlar və ya konstitusional dəyişikliklər ümumilikdə ictimaiyyətdə sosial və siyasi fəallığa səbəb olur.

Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ölkədə dəfələrlə seçkilər keçirilib. Hər növbəti seçki prosesi özüylə yeniliklərə və müasir seçki metodlarından istifadəyə səbəb olub, demokratik seçki prinsipləri daha da təkmilləşib.

2024-cü il Azərbaycan dövlətlik tarixində həm də seçkilər ili kimi qalacaq. Bu il fevralın 7-də bütün ölkə ərazisində növbədənkonar prezident seçkiləri keçirildi. Bu seçkini xüsusi əhəmiyyətli edənə ərazi bütövlüyü tam təmin edilmiş ölkədə keçirilməsi idi. Sentyabrın 1-də isə ölkəmizdə parlament seçkiləri keçiriləcək. Hazırda seçkilərə hazırlıq mərhələsidir. Dövlət hakimiyyətinin və yerli özünüidarə orqanlarının yalnız xalqın iradəsi əsasında təşkil edilməsi və fəaliyyət

göstərməsi cəmiyyətdə siyasi sabitliyə təminat verir, milli özünüdərək hissələrini inkişaf etdirir. Bütün bunlar isə seçki hüququnun vətəndaşların digər konstitusional hüquqları içərisində xüsusi yerə malik olduğunu göstərir. Ölkəmizdə həyata keçirilən konstitusional hüquqi islahatlar nəticəsində insan hüquq və azadlıqlarının, o cümlədən vətəndaşların seçki hüququnun daha səmərəli həyata keçirilməsi üçün geniş imkanlar yaradılıb.

Azərbaycan xalqı öz müqəddəratını müəyyən etmək hüququnu bilavasitə ümumxalq səsverməsi (referendum) və ümumi, bərabər və birbaşa seçki hüququ əsasında sərbəst, şəxsi və gizli səsvermə yolu

seçilmiş nümayəndələri vasitəsilə həyata keçirir. Seçkilərdə iştirak etməklə xalq onu təmsil etmək hüququnu seçdiyi şəxslərə verir. Azərbaycan Respublikasında vətəndaşların seçkilərdə iştirakı azad və könüllülük prinsipinə əsaslanır. Qeyd edək ki, beynəlxalq prinsiplərə əsasən seçkilər bəzi ölkələrdə hüquq, bəzi ölkələrdə isə vəzifə kimi müəyyənləşdirilib. Seçkilərin vəzifə kimi müəyyən edildiyi ölkələrdə seçkilərdə iştirak məcburidir, iştirak etməyən vətəndaşlar üçün qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş cəza tədbirləri tətbiq edilir. Ölkəmizdə isə seçki vətəndaşların hüquqları kimi müəyyənləşdirildiyindən seçkilərdə iştirak könüllüdür,

iştirak etməyən vətəndaşlar üçün heç bir məsuliyyət nəzərdə tutulmayıb. Seçkilərə hazırlıq mərhələsində dairə seçki komissiyalarının sədriləri üçün müşavirələr keçirilib. Mərkəzi Seçki Komissiyasında keçirilən növbəti müşavirədə MSK sədri Məzahir Pənəhov parlament seçkilərinin əhəmiyyətindən danışıq qeyd edib ki, bundan öncə prezident seçkiləri suveren Azərbaycanın bütün ərazilərində keçirildiyindən Zəfər seçkisi adlandırılıb: "Parlament seçkiləri də Azərbaycanın bütün ərazilərində keçiriləcək və olduqca vacib prosesdir".

Xatırladaq ki, seçkini müşahidə etmək üçün Azərbaycana bütün qitələrdən nümayəndə heyətləri gəlir. Dövlət başçısının tapşırığı ilə Azərbaycanda 1000 məntəqədə veb-kameralar quraşdırılıb. Dünyanın istənilən nöqtəsindən MSK-nın saytında seçkiləri veb-kameralar vasitəsilə izləmək olur və veb-kameralar vasitəsilə seçkiləri müşahidə edənlərin sayı ildən-ilə artır. O da məlumdur ki, tələbləri pozan seçki komissiyaları cəzalandırılacaq.

Azərbaycan yeganə ölkədir ki, seçkilərdə media subyektləri heç bir qurumdan icazə almadan seçkilərin işıqlandırılması prosesinə sərbəst

şəkildə qoşulurlar. Parlament seçkilərinin demokratik keçirilməsi üçün ölkəmizdə 125 seçki dairəsi üzrə 6400-dən artıq seçki məntəqəsində hər cür şərait yaradılıb. Ötən prezident seçkilərində işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 26 seçki məntəqəsi fəaliyyət göstərib. Parlament seçkilərində isə seçki məntəqələrinin sayı artırılmaqla seçkilər daha geniş tərkibdə keçiriləcəkdir.

Demokratik prinsipləri əsas götürən ölkələrdə seçkilərdə əsas məqsəd şəffaflığın təmin edilməsidir. Ölkəmizdə bu istiqamətdə ildən-ilə irəliləyişlər var. Müvafiq səlahiyyətli şəxslər tərəfindən ötən illərdə baş vermiş çatışmazlıqların aradan qaldırılması ilə bağlı ciddi tapşırıqlar verilib. Bu da ümumi seçki prosesi ilə bağlı siyasi iradəni ifadə edir. Ümumilikdə isə seçki mühitinin qiymətləndirilməsi zamanı bir neçə məqama diqqət yetirmək lazımdır. Onlardan biri seçkilərin keçirilməsinin beynəlxalq standartlara uyğunluğudur. Bu məqsədlə Azərbaycanda müxtəlif mexanizmlər yaradılıb. Seçkiyə gedən şəxslərin, seçicilərin şəffaf barmaq izlərinin alınması mexanizmi tətbiq olunur. Seçki məntəqələrində müşahidə kameralarının quraşdırılması təmin edilir. Beynəlxalq

və xarici müşahidəçilər seçkini izləmək üçün dəvət olunurlar. Bir neçəsi müşahidədə iştirakla bağlı artıq öz razılığını bildirib.

2024-cü il iyulun 10-da Mərkəzi Seçki Komissiyasında dairə seçki komissiyalarının sədriləri üçün keçirilmiş müşavirədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının ərazi-təşkilat məsələləri şöbəsinin müdiri Zeynal Nəğdəliyev 28 iyun 2024-cü il tarixinə olan məlumata əsasən, ölkə üzrə seçicilərin sayının 6 334 444 nəfər olduğunu vurğulamışdır. Xatırladaq ki, ölkə üzrə keçirilən son seçkilərdə - 7 fevral 2024-cü il tarixli prezident seçkilərində seçicilərin sayı 6 254 556 nəfər olub.

Seçkilərə qatılmaq istəyən vətəndaşlar, xüsusilə siyasi partiyalar kifayət qədər fəallıq göstərirlər. Seçki mühitini müşbət qiymətləndirən Ağsəron rayon sakini, Əməkdar müəllim Həqiqət Süleymanova əminliklə bildirir ki, bu seçki də maraqlı məqamlarla yadda qalacaq. Seçkilərdə medianın, ictimaiyyətin fəal iştirakı üçün də imkanlar genişdir. Kifayət qədər media subyektləri fəaliyyət göstərir. Ötən illərdə biz seçkilərlə bağlı media platformalarının yaradıldığını şahidi ol-

muşuq. Yəqin ki, bu istiqamətdə bu il də eyni addımlar atılacaq. Parlament seçkiləri də prezident seçkiləri kimi daha mühüm bir məqamla yadda qalacaq. Bu da Azərbaycanın seçki Komissiyasında dairə seçki komissiyalarının sədriləri üçün keçirilmiş müşavirədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının ərazi-təşkilat məsələləri şöbəsinin müdiri Zeynal Nəğdəliyev 28 iyun 2024-cü il tarixinə olan məlumata əsasən, ölkə üzrə seçicilərin sayının 6 334 444 nəfər olduğunu vurğulamışdır. Xatırladaq ki, ölkə üzrə keçirilən son seçkilərdə - 7 fevral 2024-cü il tarixli prezident seçkilərində seçicilərin sayı 6 254 556 nəfər olub.

Seçkilərə qatılmaq istəyən vətəndaşlar, xüsusilə siyasi partiyalar kifayət qədər fəallıq göstərirlər. Seçki mühitini müşbət qiymətləndirən Ağsəron rayon sakini, Əməkdar müəllim Həqiqət Süleymanova əminliklə bildirir ki, bu seçki də maraqlı məqamlarla yadda qalacaq. Seçkilərdə medianın, ictimaiyyətin fəal iştirakı üçün də imkanlar genişdir. Kifayət qədər media subyektləri fəaliyyət göstərir. Ötən illərdə biz seçkilərlə bağlı media platformalarının yaradıldığını şahidi ol-

Rəhman SALMANLI,
"Azərbaycan"

AZERBAIJAN COP29

Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili 2024

İşlər intensiv xarakter alıb

"COP29-la bağlı işlər intensiv surətdə aparılır". Bunu ekologiya və təbii sərvətlər nazirinin müavini Umayra Tağıyeva "COP29-la bağlı beynəlxalq təşəbbüslər" müsabiqəsi ilə əlaqədar keçirilən brifinqdə deyib. O bildirib ki, iqlim dəyişmələri çox mürəkkəb prosesdir.

"Çox təəssüf ki, son zamanlar iqlim dəyişmələri əhəmiyyətinə və təsir dairəsinə görə böyük bir problemə çevrilib. İqlim dəyişmələrinin təsirlərinin azaldılması, istilik effekti yaradan qazların emissiyalarının azaldılması, eyni zamanda artıq baş vermiş və proqnozlaşdırılan iqlim dəyişmələrinə uyğunlaşma fəaliyyətinin daha da gücləndirilməsi məqsədilə Azərbaycana bütün ölkələrdən dövlət və hökumət başçıları səfər edəcəklər. Hazırda COP29-la bağlı intensiv işlər davam etdirilir.

COP29 Təşkilat Komitəsinə dövlət qurumları ilə yanaşı, vətəndaş cəmiyyətinin, qeyri-hökumət təşkilatlarının, akademik dairələrin nümayəndələri təmsil olunurlar. Bu prosesin davam etdirilməsi, hazırda qeyri-hökumət təşkilatlarının (QHT) səsini eşit-

mək, onların ideyalarını nəzərə almaq üçün, eyni zamanda onların COP29 prosesinə töhfə vermələrinə şərait yaratmaq məqsədilə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyi ilə birlikdə "COP29-la bağlı beynəlxalq təşəbbüslər" qrant müsabiqəsi keçirməyi qərara alıb", - deyə U.Tağıyeva qeyd edib.

Xatırladaq ki, BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının (COP29) Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası bu ilin noyabrında Azərbaycanda keçiriləcək. Bununla bağlı qərar ötən il dekabrın 11-də Dubayda keçirilən COP28 plenar iclasında qəbul edilib. İki həftə ərzində dünyanın mərkəzinə çevrilən Bakı 70-80 minə yaxın xarici qonaq qəbul edəcək.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişikliyi üzrə

Çərçivə Konvensiyası 1992-ci ilin iyununda Rio-de-Janeyroda keçirilən Yer Sammitində insanın iqlim sisteminə təhlükəli müdaxiləsinin qarşısını almaq üçün imzalanmış sənəddir. "COP" (Conference of Parties) abreviaturası İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının icrasına nəzarət edən ən yüksək qanunverici orqan olan "Tərəflər Konfransı" mənasını verir.

Konvensiyada 198 ölkə iştirak edir. Tərəflər başqa cür razılaşmışsa, COP hər il keçirilir. İlk COP tədbiri 1995-ci ilin martında Berlində baş tutdu və onun katibliyi Bonnda yerləşir.

Cənubi Koreya COP29-da uğurlu nəticələrin əldə olunacağına inanır

"COP29-da çox vacib gündəlik kimi xüsusilə inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün iqlim maliyyələşməsinin müzakirə edəcəyik. Çox əminəm ki, Azərbaycanın güclü liderliyi ilə biz növbərdə keçiriləcək COP29-da iqlim maliyyələşməsi məsələsində xüsusilə inkişaf etməkdə olan və həssas ölkələr üçün uğurlu nəticələr əldə edə biləcəyik".

Bu sözləri AZƏRTAC-a Cənubi Koreya xarici işlər nazirinin iqlim məsələləri üzrə müavini

misı Azərbaycana, COP29-un təşkilatçılarına uğurlar arzulayıb.

ni xanım Hyun Kim söyləyib. O, iqlim dəyişikliyinə global çağırış olduğunu və eko qlobal fəaliyyət də tələb etdiyini deyib. Bildirib ki, BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının (UNFCCC) Tərəflər Konfransının bütün üzvləri bu istiqamətdə birlikdə söyləyə çalışmalıdırlar.

Ölkəmizi noyabrda COP29 konfransına evsahibliyinə görə təbrik edən Cənubi Koreya rəsmi

Cou CINFEN: "Əminəm ki, Azərbaycanın sədrliyi ilə möhtəşəm COP29 tədbirinin şahidi olacağıq"

"Azərbaycan Prezidentinin liderliyi ilə rəhbər şəxslər, müvafiq dövlət qurumları COP29-a ciddi hazırlaşdılar. Mən çox müsbət fikirdəyəm və əminəm ki, biz Bakıda Azərbaycanın sədrliyi ilə möhtəşəm COP29 tədbirinin şahidi olacağıq".

Bu fikirləri AZƏRTAC-a Çinə Biomüxtəlifliyin Qorunması və Yaşıl İnkişaf Fondunun baş katibi Cou Cinfen söyləndirib.

O, COP29-da bütün dünya ölkələrinin fəal iştirak edəcəyinə ümid bəslədiyini deyib.

Təmsil etdiyi fondun dövlət orqanları, akademik təşkilat

latlar və özəl sektorla birlikdə Çin COP29 tədbirində iştirakına məsul qurumlardan biri olduğunu vurğulayan Cou Cinfen deyib: "Biz COP29 çərçivəsində "yaşıl" və "məvi" tematik gushlər təşkil edəcəyik. COP29 konfransının uğurla keçməsinə və onun iqlim məsələlərinin həllinə bö-

yük inkişaf gətirməsinə səbirsizliklə gözləyirik".

Tullantıların təkrar emalı "yaşıl gələcək" in təminatına dəstək verir

Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpasında dağıdılmış tikililərin qalıqlarından səmərəli istifadə olunur

Qlobal iqlim dəyişikliyi tullantıların artması, ətraf mühitin çirklənməsi, torpaqların səhrələşməsi və təmiz içməli su çatışmazlığına səbəb olur. Təbii ki, bu proses bütün dünyanı narahat etdiyi kimi, Azərbaycanda da əlaqədar qurumların gərəklı tədbirlər görməsinə tələb edir.

Vəziyyətdən çıxmağın optimal variantlarından biri tullantıların təkrar emalıdır. Təkrar emal təbii sərvətlərimizi qorumağa kömək edir, ekoloji cəhətdən təmiz və "yaşıl planet" in yaranmasında çox böyük rol oynayır. Üstəlik, bu proses təbii ehtiyatları gələcək nəsillər üçün qoruyur, istehsal olunan tullantıların miqdarını azaldır və zibxanaların həddindən artıq yüklənməsinin qarşısını alır. Təkrar emal yeni iş yerlərinin yaranmasına yol açır, xammal "ovunu" məhdudlaşdırır. Bütün bunlar Azərbaycanda ekoloji siyasətin əsas istiqamətləri olmaqla yanaşı, həm də ətraf mühitin mühafizəsinə və təbii sərvətlərdən səmərəli istifadəyə tökan verir. Nəticədə ölkə ərazisində yüksəkkeyfiyyətli ekoloji mühit və "yaşıl enejı" məkanı yaranır.

Məlumdur ki, ətraf mühiti çirkləndirən əsas faktorlardan biri də plastik qablaşdırma tullantılarıdır. Həmin tullantılar təbiətdə yüz illər ərzində parçalanmır, miqdarı isə ilbəil artır. Araşdırmalar göstərir ki, bu tullantılar düzgün idarə olunmadığından ətraf mühiti çirkləndirir, kənd təsərrüfatı torpaqlarının dərini qatlarına keçərək bitkilərin normal inkişafını ləngidir və məhsuldarlığı aşağı düşməsinə səbəb olur. Fikrimizi faktların dili ilə davam etdirək, ortaya belə bir mənzərə çıxır: ötən əsrin ortalarında dünya üzrə təxminən 1,5 milyon ton plastik məhsul istehsal olunub. Həmin göstərici 1990-cı ildə təxminən 67 dəfə artaraq 100 milyon tona çatıb. 2015-ci ilə qədər isə bu rəqəm 3 dəfədən çox artıb və təxminən 322 milyon tona bərabər olub. Plastik məmulat istehsalının belə sürətlə artması plastik tullantıların daha böyük tempələrlə çəxəlməsinə tökan verir.

Bu gün plastik tullantıların yaranması tempinin azalması istiqamətində mühüm addımlar atılır. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Ekoloji siyasət şöbəsinin müdiri Faiq Mütəllibov deyir: "Hazırda plastik tullantıların azaldılması və təkrar emalı üçün fəaliyyət planı həyata keçirilir. Bu plana əsasən, 37 şəhər və rayonda 250-dən çox tullantı konteynerləri quraşdırılıb. Burada əsas məqsəd plastik tullantıların çəşidlənməsi və təkrar emala verilməsidir. Müxtəlif layihələrin çərçivəsində bu proses davam edir. Bakı şəhəri

məqsədilə poliqonlara daşınıb, 47,1 faizi isə müəssisələrdə qalıb.

Tullantıların təkrar emalı və istifadəyə verilməsi işğaldan azad edilmiş Qarabağ ərazilərində də həyata keçirilir. Bu, Qarabağın yenidən qurulmasında, bərpasında bir yenilikdir. Ötən ildən Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə tullantıların idarə olunması sisteminin quraşdırılması üçün ilk addımlar atılıb. Azərbaycanda ilk dəfə olaraq Ağdam rayonunda tikinti-söküntü tullantılarının təkrar emalına başlanılıb. Tullantılardan, dağıdılmış tikililərin qalıqlarından təkrar emal nəticəsində əldə olunan materiallar daha çox yol tikintisi üçün yararlıdır. Həmin materiallar yol yataqları və tamet-altı özüll kimi istifadə olunur. Bu da sıfır tullantıya nail olmaq fürsəti yaradır.

Qeyd edək ki, dağıntıların idarə olunması çox ciddi işdir. Ekologiyayə zərər vurmadan milyonlarla kub dağıntı tikinti materialına çevirmək iqtisadiyyata da xeyir verir.

Əslində, bu proses dünya təcrübəsində illərdir mövcuddur və xeyli də gəlirlı sahə hesab olunur. Hələ 1992-ci ildə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının təşəbbüsü ilə Rio-de-Janeyro şəhərində keçirilmiş beynəlxalq konfransda səsəndirilmişdi ki, dünyanın gələcək inkişafı ilk növbədə ekoloji problemlərin necə həll edilməsindən asılı olacaq. Möhz həmin tədbirdə dünyada mövcud olan ətraf mühit problemlərinin həlli yolları çox ciddi şəkildə nəzərdən keçirilmiş və mühüm qərarlar, o cümlədən artıq bütün beynəlxalq ekoloji təşkilatların proqram sənədində qeyd edilmiş "Dayanıqlı inkişaf" konsepsiyası qəbul edilmişdi. Bu konsepsiyada iqtisadi inkişafın ekoloji tarazlıqla vohdot təşkil etməsi, üstünlüyün ətraf

mühitin qorunmasına verilməsi, ekoloji problemlərin ilk növbədə həll olunması, gələcək nəsillərin imkanları məhdudlaşdırılmadan çağdaş nəsillərin rifahının yaxşılaşdırılması ön xəttə çəkilmişdi. Konsepsiyada tullantıların təkrar emal olunması da yer almışdı. Möhz həmin konsepsiyadan çıxış edərək Qarabağda tullantıların yığılması, çəşidlənməsi və təkrar emalı üçün strategiya hazırlanıb.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, "Təmiz şəhər" ASC-nin təşkilatçılığı ilə Bakıda keçirilən "Yaşıl dünya naminə həmrəylik: dayanıqlı gələcək üçün tullantıdan dəyərə" beynəlxalq forumunda çıxış edən ekologiya və təbii sərvətlər naziri, COP29-un prezidenti Muxtar Babayevin sözlərinə görə, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə tullantıların müasir idarəetmə sisteminin qurulması üzərində fəal iş aparılır: "Tullantıların xammal kimi təkrar istifadəsi vacibdir. Ağdam rayonunda bərpası planlaşdırılan kəndlərdə pilot layihələr həyata keçirilir. Bu ərazilərdə intensiv bərpə-quruculuq işləri aparıldığı üçün özal sektorun diqqətinin artırılması da vacibdir".

Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, artıq Qarabağda dağınıq və tullantılar çay yataqlarına tökülməyəcək, onların müasir dünya standartlarına uyğun istifadə olunması həyata keçiriləcək. Bu da BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına töhfə olaraq diqqətlərdən yayınmayacaq. Bu, həm də təkrar emal nəticəsində işğaldan azad edilmiş ərazilərdə uğur əldə olunmaqla yanaşı, ətraf mühitin qorunması, ekoloji problemlərin həlli və "yaşıl" gələcəyin təmini istiqamətində mühüm addım olacaq.

Züleyxa ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"

Bakıda keçirilən sammitdə Böyük Britaniyanın nümayəndə heyətinə kimin rəhbərlik edəcəyi məlum olub

Böyük Britaniyanın enerji təhlükəsizliyi və sıfır emissiyalar üzrə dövlət katibi Ed Miliband BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasında (COP29) iştirak edəcək.

"The Guardian" xəbər verir ki, "Ed Miliband COP29 iqlim sammitində iştirak etmək üçün noyabrda Azərbaycana gələcək. O, iqlim üzrə mühüm beynəlxalq danışıqlarda Böyük Britaniyanın nümayəndə heyətinə rəhbərlik edəcək və bütün dünyadan siyasi liderlərlə görüşəcək", - nəşr yazır.

Nəşrin məlumatına görə, Bakıda keçiriləcək sammitin gündəliyinin əsas bəndi istixana qazlarının emissiyasını azaltmaqda və ekstremal təbii şəraitin nəticələrinin öhdəsindən gəlməkdə inkişaf etməkdə olan ölkələrə kömək göstərmək məqsədilə onlar üçün iqlim maliyyələşdirməsi olacaq. "Ed Milibəndin COP və bu çoxtərəfli danışıqlarla əlaqədar bütün məsələlər üzrə təsdiqlənmiş iş təcrübəsi var", - deyə "The Guardian" BMT-nin iqlim dəyişmələri üzrə Komissiyasının keçmiş icraçı katibi ("Global Optimism" analitik mərkəzinin hazırkı təsisçi tərəfdaşı) Kristian Figersdən sitat gətirir.

BMT-nin "təmiz enerji" layihələri nümayiş etdiriləcək

BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişikliyi üzrə Yüksək Səviyyəli Çempionları Qərbi Balkanlarda, Mərkəzi Asiyada, Qafqazda, Şərqi və Cənub-Şərqi Avropada qabaqcıl mərhələdə yaxşı işlənmiş "təmiz enerji" layihələrinin icrasına başlayıblar.

Renewables.az-in "Report"a istinadən xəbərinə görə, bu barədə BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının rəsmi saytındakı məlumatda bildirilib.

Qeyd edilib ki, layihələr qarşılıqlı gələn maliyyə forumunda dövlət və özəl investitorlara təqdim olunacaq və Bakıda keçiriləcək COP29-da nümayiş etdiriləcək.

Seçilmiş layihələr ilkin olaraq 9 oktyabr 2024-cü ildə Hamburqda keçiriləcək III Avropa Regional Maliyyə Forumunda təqdim olunacaq. Bu forumun məqsədi dayanıqlı ener-

jiyə keçidə xüsusi diqqət yetirməklə dövlət və özəl sektorun maliyyəçiləri və layihə tərtibatçıları arasında əməkdaşlığı gücləndirməkdir. Bu tədbirlə sənaye liderləri, regional inkişaf üzrə maliyyə institutları, kommersiya kreditörələri, suveren fondları, özəl kapital təminatçıları və xeyriyyəçilər bir araya gələcək.

Məqalə müəllifi qeyd edib ki, maliyyə enerji keçidində mühüm amildir. Kapitalı səfərbər etmək üçün çoxsaylı iqlim layihələrinin təşviqi vacibdir: "Bununla belə, bunun üçün siyasətçilər, maliyyə-

çilər, layihə tərtibatçıları və texniki yardım təminatçıları arasında daha səmərəli ekosistemlər və əməkdaşlıq lazımdır. Bu geniş regiondan COP28 üçün seçilmiş prioritet layihələr arasında dörd layihə orta hesabla təxminən 55% qismən maliyyələşib".

III Avropa Regional Maliyyə Forumu həmçinin "təmiz enerji", enerji səmərəliliyi, tullantıların enerjiyə çevrilməsi, sənaye karbonlaşdırılması və dayanıqlı neqliyyat sahələrində investisiya imkanlarını araşdıracaq. Müzakirələr litium, nikel, mis və nadir torpaq elementləri kimi kritik xammalların uğurlu aşağı karbon keçidinin və "təmiz enerji" həllərinin həyata keçirilməsində əsas roluna yönəldiləcək.

"Yaşıl Könüllülər" layihəsi çərçivəsində videoçarx hazırlanıb

Azərbaycan Könüllülər İctimai Birliyi tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Yaşıl Könüllülər" layihəsi çərçivəsində videoçarx hazırlanıb.

İctimai Birlikdən AZƏRTAC-a bildirilib ki, "Yaşıl Könüllü" adlı videoçarxda bir pianoçunun barmaqlarının toxunuşu ilə insanlara musiqi zövqü yaşatdığı kimi hər kəsin də ətraf mühitə qayğı ilə yanaşıb estetik zövq yaşatmalarını istəməsindən bəhs edilir.

Layihənin rəhbəri İmaməddin Quliyev, ssenarisi Orxan Cəbbəli, quruluşçu rejissoru Emil Babayev,

operatoru İlkin Mehdiyev, montaj işi Arzum Nuruşzadə, pianoçu Səba Qafarlı, səsəndirəni isə Səma İslamdır.

Layihənin məqsədi gənclər arasında ekoloji məarifləndirmə işini genişləndirmək, gəncləri ekoloji sahəsində məlumat daşıyıcısı kimi formalaşdırmaqla birgə fəaliyyətə həvəsləndirmək, onları ətraf mühitin qayğısına qalmaqda təşviq etməklə əsude vaxtlarının səmərəli keçirilməsinə şərait yaratmaqdan ibarətdir. Eyni zamanda layihə 2024-cü ildə Azərbaycanla əlaqədar "Yaşıl dünya namına həmrəylik ili" və COP29 kimi əhəmiyyətli tədbirlərin keçirildiyi vaxtda ətraf mühitin mühafizəsinə xidmət etməklə keçiriləcək tədbirlərə dəstək olmaq məqsədi daşıyır.

İŞİMİZ, GÜZƏRANIMIZ

Azərbaycan və Tatarıstan neftçiləri
bir-birinin təcrübəsindən faydalananacaqlar

İndi "Bibiheybat" yatağında "Tatneft" şirkəti də işləyəcək. "Tatneft" Azərbaycanın bu qədim yatağının işlənməsi layihəsinə daxil olacaq və burada SOCAR (Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti) ilə birlikdə texnologiyaların tətbiqi üzərində iş aparacaq.

SOCAR-la Rusiyanın "Tatneft" Publik Səhmdar Cəmiyyəti (PSC) arasında neft-kimya sahəsində qarşılıqlı fəaliyyətə dair saziş və neft yatağında birgə işlərə dair anlaşma memorandumu hələ bu ilin mart ayında imzalanıb. SOCAR-ın və "Tatneft"-in rəhbərlərinin görüşü də olub və şirkətlər arasında insan kapitalının inkişaf etdirilməsi, bu istiqamət üzrə perspektiv birgə hədəflər barədə müzakirələr aparılıb. Bunun ardınca, may ayında isə SOCAR və "Tatneft" arasında əməkdaşlığa dair Yol Xəritəsi imzalanıb. Bu sənədlə şirkətlər arasında neft hasilatı, emalı, neft və neft-kimya məhsullarının satışı, təcrübə mübadiləsi, insan kapitalının inkişafı və digər sahələr üzrə əməkdaşlıq nəzərdə tutulur.

"SOCAR ilə bizim çox sıx əməkdaşlığımız var. Biz indi "Bibiheybat" yatağında işləri aparmağa hazırlaşırıq, burada SOCAR-dan olan həmkarlarımızla birlikdə mövcud texnologiyaların tətbiqi ilə məşğul olacağıq". "Tatneft"-in rəhbəri Nail Maqanov Almeteyevskdə keçirilən V Beynəlxalq Neft-Qaz Gənclər Forumunun iştirakçıları ilə neft şirkətlərinin əməkdaşlığı "Bərabər hüquqlu dialoq" sammiti zamanı belə deyib. Şirkətin rəhbəri nəzərə çatdırıb ki, "Bibiheybat" Azərbaycanın ən qədim yataqlarından biridir. Həmçinin əlavə

edib ki, "Tatneft" Türkiyədə də SOCAR ilə birgə işləyir, neft-kimyanın inkişafı və neft emalı zavodlarının yenidən qurulması sahəsində fəal iş aparır: "Biz həmkarlarımızla bu sahələr üzrə birgə işləməkdən məmnunluq duyuruq".

Qeyd edək ki, "Tatneft" Rusiyanın beynəlxalq aləmdə tanınmış və qəbul edilmiş neft şirkətlərindəndir. Bu nəhəng istehsalat kompleksində neft və qaz yataqlarının geoloji kəşfiyyatı və işlənməsi, karbohidrogenlərin hasilatı və emalı, maşınqayırma, neft kimyası, yanacaq doldurma, şin buraxılışı sahələri birləşib. "Tatneft" eləcə də maliyyə (bank və sığorta) sektoru şirkətlərinin kapitalında iştirak edir.

Şirkət Rusiyanın bir çox ərazisində neft-qaz yataqlarının öyrənilməsi, kəşfiyyatı və karbohidrogenlərin hasilatı ilə məşğul olsa da, əsas fəaliyyət məkanı Tatarıstandır. "Tatneft"-in respublikada və onun hüddurlarından kənarda yataqların geoloji cəhətdən öyrənilməsi üçün çoxsaylı lisenziyaları var. Şirkət indiyədək "Yeni Yelxov", "Bavlin", "Boncyuk", "1 May", "Sabacın" da daxil olmaqla 100-dən çox yataqda iş aparır. Bununla belə, əsas ehtiyat mənbələri dünyanın ən böyük yataqlarından olan "Romaşkin" də yerləşir. Şirkət ümumi hasilatının böyük hissəsini bu yataqdan əldə edir.

Yataqlarının coğrafi cəhətdən bir-birinə yaxınlığı, özünün emal və generasiya qurğularının, neftin və digər məhsulların satışı üçün logistika-sının olması şirkətin biznesinə müsbət təsir göstərir. Belə ki, "Tatneft" dünyanın onlarla ölkəsinə məhsul ixrac edir. Şirkətin neft emalı məhsulları Rusiyanın müxtəlif regionunda satılır. Şirkət neft-qaz hasilatının rentabelliyyətin, istehsal həcmələrinin, emal məhsullarının satışının artırılması, əməliyyat xərclərinin azaldılması, sərmayələrin səmərəliliyinin yüksəldilməsi, idarəetmənin təkmilləşdirilməsi üçün daim yeni təşəbbüslər irəli sürür.

Sabit inkişafa və neft hasilatının getdikcə artmasına təkan verən həm də şirkətin böyük istehsalat təcrübəsi, müasir texnologiyalar və elmi-texniki potensialdır. Neft hasilatının biznes-planlaşdırılması, yataqların işlənməsi proseslərinin sürətləndirilməsi və iqtisadi cəhətdən daha səmərəli geoloji-texniki tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün burada mövcud olan modellər əsasında modeləşdirmə mərkəzi yaradılıb.

İndi bu əməkdaşlıq artıq öz bəhrəsini verməyə başlayıb. Onu da qeyd edək ki, "Tatneft"-in "yaşıl" yataqlara xidmət etmək, onlardan maksimum hasilat almaq sahəsində də zəngin təcrübəsi var. "Bibiheybat" yatağında da məhz bundan istifadə ediləcək.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"

Elektrik enerjisi istehsalında "yaşıl enerji"nin payı 15 faizə yüksəlib

Bu ilin birinci yarısında elektrik enerjisinin istehsalı 13 milyard 557,4 milyon kilovat-saat, ixracı 444 milyon kilovat-saat, idxalı 96,4 milyon kilovat-saat olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə energetika naziri Pərviz Şahbazov məlumat verib.

O bildirib ki, hesabat dövründə İES-lər üzrə 11 milyard 525 milyon kilovat-saat, su da daxil olmaqla bərpaolunan enerji mənbələrindən 950,7 milyon kilovat-saat artımla 2 milyard 32,4 milyon kilovat-saat elektrik enerjisi istehsal edilib.

Nazir vurğulayıb ki, bu dövrdə elektrik enerjisi istehsalında "yaşıl enerji"nin payı 15 faizə yüksəlib.

Azərbaycanda fərdi sahibkarların
sayı 1 milyon 356 mini ötüb

Cari il iyulun 1-i vəziyyətinə hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün qeydiyyatdan keçmiş fərdi sahibkarların sayı 1 milyon 356 mini ötüb.

Dövlət Statistika Komitəsindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, hesabat dövründə hər dörd fərdi sahibkardan üçü "Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq", "Ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri", "Nəqliyyat və anbar təsərrüfatı" və "Digər sahələrdə xidmətlərin göstərilməsi" sahələri üzrə qeydiyyatdan keçib. Sahibkarlıqla məşğul olmaq niyyətində olan fərdi sahibkarların əsas hissəsi Bakıda (26,5 faiz), Lənkəran-Astara (10,2 faiz), Qazax-Tovuz (7,9 faiz) və Mərkəzi Aran (7,1 faiz) iqtisadi rayonlarında qeydiyyatda alınıb.

Fərdi sahibkarların 77 faizi kişilər, 23 faizi isə qadınlar olub. Qadınlar "Digər sahələrdə xidmətlərin göstərilməsi" fəaliyyət növündə mövcud sahibkarların ümumi sayının 35,7 faizini, "Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq" fəaliyyət sahəsində 25,7 faizini, "Ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri" fəaliyyət sahəsində isə 21,6 faizini təşkil edir. Sahibkar qadınların 28,6 faizi Bakıda, 10,2 faizi Lənkəran-Astara, 9,6 faizi Qazax-Tovuz, qalanları isə digər iqtisadi rayonlarda qeydiyyatdan keçib. Fərdi sahibkarların cins tərkibinin regionlar üzrə say bölgüsündən aydın olur ki, Qazax-Tovuz (28,2 faiz), Naxçıvan Muxtar Respublikası (26,7 faiz), Gəncə-Daşkəsən (25,9 faiz), Bakı (24,8 faiz) iqtisadi rayonlarında qadın sahibkarların payı ölkə üzrə orta göstəricidən yuxarıdır.

Cari ildə sərnışındaşımada
artım qeydə alınıb

Dəmir yolu nəqliyyatı ilə bu ilin yanvar-iyun aylarında 9,3 milyon ton yük, 3 milyon 849 min sərnışın daşınıb. 2023-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə yük daşınmasında 1,4 faiz, sərnışın daşınmasında isə 19,2 faiz artım müşahidə olunub.

Dövlət Statistika Komitəsindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, orta hesabla sutkada 373 vaqon yüklənib, 426 vaqon isə boşaldılıb. Sutka ərzində dəmir yolunun Şimal istiqaməti üzrə 17,3 min ton, Qərb istiqaməti üzrə 3,9 min ton, Cənub istiqaməti üzrə isə 0,7 min ton yüklənmə işi yerinə yetirilib. Dəniz nəqliyyatı ilə bu ilin yanvar-iyun aylarında daşınmış yüklərin həcmi 4 milyon 125 min ton təşkil edib və əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 8,6 faiz azalıb. Yüklərin 48,7 faizini neft yükləri təşkil edib. Dəniz limanları tərəfindən 6 milyon 852 min ton həcmində yükləmə-boşaltma işləri həyata keçirilib və yüklərin 5 milyon 487 min tonunu və ya 80,1 faizini tranzit yüklər təşkil edib.

Bu il iyul ayının 1-i vəziyyətinə limanlarda qalan yüklərin həcmi 303,8 min ton olub. Dövr ərzində bu nəqliyyat növü ilə daşınmış sərnışınların sayı 2023-cü ilin müvafiq dövrünə nisbətən 27,6 faiz artaraq 13,4 min nəfər olub.

Nəqliyyat sektorunda daşımaların həcmində xüsusi çəkisi ən böyük olan avtomobil nəqliyyatı ilə 65,6 milyon ton yük, 848,6 milyon sərnışın daşınıb və əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə müvafiq olaraq 7,9 faiz və 8,6 faiz artım qeydə alınıb. Sərnışınların 95,3 faizi avtobus, 4,7 faizi isə minik taksilərinin xidmətlərindən istifadə edib. Yük dövriyyəsi 11,1 faiz, sərnışın dövriyyəsi isə 10,0 faiz artıb. Metro nəqliyyatının xidmətlərindən istifadə etmiş sərnışınların sayı 4,1 faiz artaraq 113,2 milyon nəfər olub. Hava nəqliyyatı ilə 1 milyon 784 min və ya 44,7 faiz çox sərnışın daşınıb. Daşımaların 99,9 faizi dövlət, 0,1 faizi isə özəl müəssisələrə məxsus nəqliyyat vasitələri ilə həyata keçirilib. Bu nəqliyyat növü ilə yükdaşıma 16,6 faiz artaraq 197,5 min ton olub.

Banklardakı əmanətlərin 65 faizdən
çoxu milli valyutada qoyulub

Əhalinin banklardakı əmanətlərinin məbləği il ərzində 10,3 faiz artaraq cari il iyun ayının 1-nə milli valyuta ekvivalentində 13 milyard 678,7 milyon manat təşkil edib.

Dövlət Statistika Komitəsindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, əmanətlərin 65,3 faizi milli, 34,7 faizi xarici valyutada qoyulub, xarici valyutada qoyulmuş əmanətlərin məbləği əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 0,7 faiz, milli valyutada olan əmanətlərin məbləği isə 16,2 faiz artıb.

"Onlayn Azərbaycan" genişlənir və razılıqla qarşılanır

Ölkədə ev təsərrüfatı və biznes subyektlərinin 85 faizi genişzolaqlı internetlə əhatə olunub

Son illər ölkəmizdə internetin inkişafı və internet sürətinin artırılması yönündə fəal tədbirlər həyata keçirilir. Regionların, xüsusən paytaxtdan uzaqda yerləşən və nisbətən ucuz sayılan rayonların fiber-optik internetlə təmin edilməsi üçün bir sıra addımlar atılır.

Azərbaycanda genişzolaqlı internetin sürəti 2022-ci ilin dekabrında 27,15 Mbit/s olduğu halda, 2023-cü ilin eyni dövründə artaraq ortalama 35,25 Mbit/s-i keçib. Bu isə cəmi 12 ay ərzində olduqca yüksək nəticənin əldə edilməsi deməkdir. Hazırda Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən "Onlayn Azərbaycan" layihəsi çərçivəsində müxtəlif tipli mis kabelər və əvvəlki diroqlar istismardan çıxarılaraq kütülvə şəkildə müasir standartlara cavab verən fiber-optik kəmərlərlə və yeni diroqlarla əvəzlənir. Burada əsas məqsəd bir neçə telekommunikasiya operatorunun birgə səyləri nəticəsində sürətli internetlə əksər regionları əhatələyən genişzolaqlı şəbəkə qurmaqdan ibarətdir. Dövlət-özəl tərəfdaşlıq modelinə əsaslanan layihənin icraçıları "Aztelekom" MMC, "Bakı Telefon Rabitəsi" MMC, "Azeronline LTD", "Smart Systems Technology" və "MegaLink" şirkətləridir. "Aztelekom" MMC də layihə çərçivəsində telekommunikasiya infrastrukturunun yenilənməsi və müasir beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması istiqamətində genişmiqyaslı işlər görür. Gələcəkdə sürətli və kəskinləşən internet xidməti göstərən fiber-optik GPON (Gigabit Passive Optical Networks) şəbəkəsinin tikintisi ilə əlaqədar zəruri avadanlıqlar montaj olunaraq istifadəyə verilib, GPON texnologiyası əsasında layihələndirmə işləri həyata keçirilib. Şəhərin 90 faizdən çox hissəsi yüksək sürətli internetlə əhatə olunub. Hazırda şəhər ərazisində 20 mindən çox ev təsərrüfatı və biznes subyekti xidmətlərdən yararlanırlar. Yeni qoşulmalar davam etdirilir.

Şamaxı rayonunda da mövcud ev təsərrüfatı və biznes subyektlərinə GPON texnologiyası ilə yüksək sürətli internetə qoşulma imkanı yaradılıb. Belə ki, Şamaxı şəhərində şəbəkənin tikintisi yekunlaşıb. Şəhər mərkəzində 9125 təsərrüfatdan 3093 ev təsərrüfatı və biznes subyekti GPON xidmətlərindən yararlanırlar. Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyindən bildirilib ki, rayonun Muğanlı, Meysəri, Böyük Xınıslı, Şəhriyar, Avaxıl, Ərcimən, Dəmirçi, Səfəli, Qələybuğurd, Əngəxaran, Muğanlı, Şərəfil, Günəşli, Şirvanzadə, Qurdtepe, Mirikənd, Qaravəli, Məlcək, Kərkənc, İkinci Cabanı, Qonaqkənd, Cabanı, Həmyə, İkinci Çaylı, Çarhan, Adnalı, Sabirli, Nüydü, Göylər, Məlikçobanlı, Dağ Bağırılı, Birinci Çaylı, Laləzar, Quşçu, Bağırılı, Ovçulu, Hacıqədirli, Göylər Çöl kəndləri və Pırculu, Mədrəsə, Sabir, Yusif Məmmədliyəv qəsəbələrində 12214 təsərrüfat üçün

şəbəkənin tikintisi başa çatdırılıb. Ümumilikdə rayonda mövcud təsərrüfatların 80 faizdən çoxunun genişzolaqlı internetə çıxışı təmin olunub. Hazırda rayon ərazisində 8860 təsərrüfat GPON xidmətlərindən istifadə edir.

"Onlayn Azərbaycan" layihəsi üzrə "Aztelekom" MMC tərəfindən Şəbran şəhərində şəbəkənin tikintisi başa çatdırılıb. Şəhər mərkəzində 5989 təsərrüfatdan 2334 ev təsərrüfatı və biznes subyekti GPON xidmətlərindən istifadə edir. Rayonun Dəvəçikənd, Surra, Taxtalar, Sincanboyad, Dəvəçi, Mollakamallı, Ağalı, Daşlıyataq, Səhbətli, Ağbaş kəndlərində 4557 təsərrüfat üçün şəbəkənin tikintisi tamamlanıb. Ümumilikdə isə rayonda mövcud təsərrüfatların 70 faizinin genişzolaqlı internetə çıxışı təmin edilib. Hazırda rayon ərazisində 3459 təsərrüfat GPON xidmətlərindən yararlanırlar və burada da yeni qoşulmalar davam etdirilir.

Masallı şəhərində GPON texnologiyası əsasında fiber-optik şəbəkə yaradılıb. Masallı rayonunun İkinci Səmədxanlı, Bədəlan, Yusifli, Dəlləkoba, Çayqıraç, Aşurlu, Dəmirçi, Babaser, Qızıllar, Köhnə Alvardı, Təzə Alvardı, Böyük Kolatan, Bala Kolatan, Məşəkənarı, Böyük Xocavar, Banbaşı, Yeyəkənd, Abasbəyli və Xəlfələr kəndlərində işlər yekunlaşıb. Masallı şəhər mərkəzində 4538, rayonda isə 9857 ev təsərrüfatı və biznes subyekti genişzolaqlı internet xidmətlərindən yararlanırlar.

Ümumilikdə Masallı rayonu ərazisində 20403 ev təsərrüfatı və biznes subyekti yüksək sürətli internetlə əhatə olunub, 14000-dən çox abunəçi xidmətlərdən faydalanırlar və yeni qoşulmalar üçün çoxsaylı müraciətlər var. "Onlayn Azərbaycan" layihəsi çərçivəsində "Aztelekom" MMC İsmayıl rayonunda da xeyli işlər görüb. İsmayıl şəhərində şəbəkənin tikintisi yekunlaşıb. Şəhər mərkəzində 10235 təsərrüfatdan 6994 ev təsərrüfatı və biznes subyekti GPON xidmətlərindən yararlanırlar. Rayonun Xələnc, Talistan, Cülyan, Xanagah, Göytəpə, Mücühəfəteran, Rusan, Vəng, Hacıhəməli, Kürd Eldərbəyli, Mollisaqlı, Gideyli, Qalagah, Soltankənd, Uştal, İvanovka, Balıq, Aşıqbayramlı, Ənişdibi, Talış, Qarakol-luq, Hapıtlı, Yenikənd, Şükürçü, Uştalıqışlaq, Girk, Kəlbənd, Lahic, Qaraqaya, Gəndov, Namazgah, Ərəgət, Əhən, Topçu, Buynuz, Qurbanbəndi, Qubaxəlilli, Gəraybəyli, Əyyubbəyli, Xəlilli, "Köüllü 1", "Köüllü 2", Aşağı Zərnova, Diyallı, Yuxarı Diyallı,

Sədiyan, Güyüm, Təzəkənd, İkinci Yeniyl, Birinci Yeniyl, Ağbulaq, Qoşakənd, Tircan və Maqaxı kəndlərində 15442 təsərrüfat üçün şəbəkənin tikintisi başa çatdırılıb. Ümumilikdə rayonda mövcud təsərrüfatların 80 faizdən çoxunun genişzolaqlı internetə çıxışı təmin olunub. Hazırda rayon ərazisində 12393 təsərrüfat GPON xidmətlərindən yararlanırlar və yeni qoşulmalar aparılır.

Müasir texnologiyaların tətbiqi istiqamətində Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin həyata keçirdiyi "Onlayn Azərbaycan" layihəsi çərçivəsində ölkənin digər bölgələrində də yüksək sürətli internetin təmin edilməsi üçün müvafiq işlər planlı şəkildə davam etdirilir. Ümumilikdə 2,49 milyona yaxın təsərrüfat genişzolaqlı internetlə əhatə olunub. Bu, ölkədə mövcud ev təsərrüfatı və biznes subyektlərinin 85 faizini təşkil edir.

Qurban MƏMMƏDOV,
"Azərbaycan"

Gənclik

● Gələcəyə dəstək

Hər bir ölkənin gələcəyi onun gənclərinin düşüncə tərz, intellektual səviyyəsi, milli ruhu əsasında formalaşır. Azərbaycan gəncliyi xalqımızın əsrlər boyu yaratdığı dövlətçilik ənənələrini, milli mədəniyyəti gələcəyə daşıyan böyük qüvvədir. Onlar dövlətimizin həm bu günü, həm də gələcəyidirlər.

Son illərdə ardıcılıqla qəbul edilmiş və hazırda uğurla həyata keçiriləndə olan "Azərbaycan gənclərinin inkişaf strategiyası (2015-2025-ci illər)", müxtəlif dövlət proqramları, xüsusilə gənclərin azərbaycanlıq və dövlətçilik prinsipləri əsasında tərbiyəsinə, onlar arasında milli-dini dözümlülük, sülhsevərlik, humanizm dəyərlərinin təbliğinə və s. məsələlərə yeni imkanlar yaradır.

Bu gün Azərbaycanda həyata keçirilən gənclər siyasətinin, onlara göstərilən diqqət və qayğının əsasında ölkə üçün layiqli vətəndaş və sağlam nəslin yetişdirilməsi, cəmiyyətdə vətənpərvərlik ruhunun daim yüksək olması məqsədi dayanır. Belə bir ruh Azərbaycanca regionun ən qüdrətli ordusunu formalaşdırıb. Hər addımında insanlarımızın sevgisini, dəstəyini duyan bu ordı sıralarında xidmət edən gənclərimizin vətən sevgisinin gücü ilə nələrə qadir olduqlarını 2016-cı ilin Aprel zəfərində sübuta yetirdilər. Bununla həm də Azərbaycanca necə cəsur, vətənpərvər bir gəncliyin yetişdiyini görürük. Müstəqillik dövründə böyümüş gənclik Qarabağ müharibəsinin, itirilmiş torpaqlarımızın dərslərini yaxşı mənimsəyir. Bu işdə vətənpərvərlik təbliğatı aparın insanlarımızın da böyük əməyi vardır.

Prezident İlham Əliyevin tarixi tədbirlərdəki çıxışları cəmiyyət üçün əsl vətənpərvərlik tərbiyəsi, həmişə gəncliyə çağırış xarakteri daşıyırdı: "Azərbaycan getdikcə güclə-

Vətənpərvərlik

nəcek. Biz inkişaf yolundayıq. Bizim qarşımızda bütün yollar açıqdır, üfüqlər aydındır. Bundan sonra da Azərbaycan yalnız və yalnız inkişaf yolu ilə gedəcək. Ermənistan bizimlə heç cür rəqabət apara bilməz və bilməyəcək. Tarixi ədalət bizim tərəfimizdədir, beynəlxalq hüquq bizim tərəfimizdədir, iqtisadi güc bizdədir, hərbi güc bizdədir, vətənpərvərlik ruhu bizdədir".

44 günlük Vətən müharibəsinin ən ağır yükü də cəbhədə misilsiz qəhrəmanlıqlar göstərən, ərazi bütövlüyümüzə naminə şəhid olan, yaralanan, hər yüksəkliyin, kəndin, qəsəbənin, şəhərin azadlığı üçün silah yoldaşları ilə birgə böyük əziyyətlər çəkən gənc əsgər və zabitlərimizin üzünə düşdü. Qarabağın tacı, ruhumuzun şöhrəti olan Şuşanın azad edilməsi üçün qayalardan dırmanaraq yüngül silahlarla - bıçaqla, avtomatla tankın, topun üzərinə atılan, bu ığidliyi dünyanın hər tarixinə düşən Azərbaycan gəncliyinin qəhrəmanlığını unutmmaq olarmı?!

Vətən müharibəsi ərəfində, hərbi əməliyyatların gedişində hər yeri bayraqlarımızla bəzəyən, öz coşqusu ilə cəmiyyətimizi qələbə ovqatına kökləyən, inam yaradan da əsasən gənclərimiz idi. Prezidentin səfərbərlik çağırışına on minlərlə gənc qətiyyətlə cavab verdi. Hamı döyüşə getmək üçün könüllü yazıldı. Gənclərimiz yerli səfərbərlik orqanlarından dərhal orduya aparılmasını israrla tələb edirdilər. Hər vaxt cəbhədəki dostlarından, həmyaşıdlarından yardım almağa, düşməndən qisas almağa can atırdılar. Hərbi meydanına, qanlı savaşa sevinə-sevinə yollarınırdılar. Düşmənlə üz-üzə yalnız qələbə barədə düşünür, vətənpərvərlikləri, döyüş ruhları, hazırlıqları, əzmkarlıqları ilə işğalçının qorxulu yuxusuna çevrilirdilər. Onların azad edilmiş məskənlərimizdə ücrəngül bayrağımızı qaldırmaları, Dövlət himnimizi oxumaları Azərbaycan gəncliyinin Vətən qarşısındakı müstəsna xidmətlərinin tarixdə əbədləşmiş mənzərəsidir. Bu mənzərədə tarix

hər zaman Azərbaycan xalqının yenilməzliyini görəcək.

44 günlük Vətən müharibəsi gedişində cəmiyyətdə, ölkəmizin ərazi bütövlüyü kimi tələblərlə məsələlərdən sonra gələn bütün müzakirə mövzuları arxa plana keçirildi. Xalq böyük qələbə üçün imkanlarını tam səfərbər etdi. Əsgər və zabitlərimiz ön cəbhədə düşmənlə üz-üzə öldikləri silah ilə, cəmiyyət həyatının müxtəlif sahələrində çalışan əmək adamlarımız arxa cəbhədəki fəaliyyəti ilə, informasiya savaşında iştirak imkanı olan hər kəs sösi-sözü ilə, milli həqiqətlərimizi qatdırmağı ilə qələbəyə öz töhfəsini verməyə çalışdı. İndi hamı deyir, Vətən müharibəsində qazandığımız qələbə milli birliyimizin qələbəsidir. Ona görə bu qələbə bizim üçün bu qədər parlaq, dəyərli və tarixidir.

Azərbaycan gəncliyi öz missiyasını bu gün də davam etdirir. Azad edilmiş torpaqlarımızı göz böbəyi kimi qoruyur. Vətən müharibəsində şücaət göstərmiş Azərbaycan gənclərinin qəhrəmanlığı la-

yıqincə qiymətləndirilir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti on minlərlə gənclimizi Vətən müharibəsindəki xidmətlərindən görə dövlətimizin ali orden və medalları ilə təltif edib. Onlar hər zaman bu orden və medalları sinələrində şərəflə daşıyaçaqlar. Elin-obanın, gələcək nəsillərin qürur yeri olacaqlar. Vətən müharibəsində şəhid olmuş gənclərimizin məzarları ön müqəddəs və yerimizdir. Dövlətimiz şəhid ailələrinin, müharibədə sağlamlığını itirmiş əsgər və zabitlərimizin, mülki vətəndaşlarımızın hər zaman yanındadır. Onların sosial müdafiəsi üçün lazımı tədbirlər görülür. Azərbaycan gəncləri də müxtəlif vətəndaş təşəbbüsləri ilə bu məsələlərdə dövlətimizə dəstək olmağa çalışır.

Vətənə böyük zəfərlər qazandırmış bu gənclik ölkəmizin möhtəşəm nailiyyətləri ilə tariximizin yeni şanlı səhifələrini yaradır.

İradə ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"

● Peşəsinin vurğunu

Dövlətimiz gənclər üçün geniş imkanlar yaradıb

"Babam ibtidai sinif müəllimi idi. Onun öz peşəsinə sevgisi bütün nəslə təsir etmişdi. Qohum-əqrəbə peşə seçimi edəndə çox fikirləşməli olmurdu. Pedaqoji sahəyə üstünlük verirdilər. Mən də kiçik yaşlarımdan həyatımı uşaqlara həsr edəcəyim barədə qərarlı idim. Öz hücrəmə çəkilib gah müəllim, gah da həkim olurdum... Orta məktəbdə kimya, biologiya dərslərini keçəndən sonra daha çox uşaq həkimini olacağım barədə fikirləşirdim. Uşaqlar bir ailənin sevinci, bir nəslin davamçısı, bir millətin gələcəyidir. Qəbul imtahanı zamanı seçim edəndə Tibb Universitetinin pediateriya, formokologiya və Bakı Dövlət Universitetinin Biologiya fakültələrini göstərdim..."

Söhbət redaksiyamızın qonağı olan gənc həkim Rəqina İlqar qızı Nemətovadan gedir.

O, 1988-ci il yanvarın 25-də Bakı şəhərində anadan olub. 2005-ci ildə 145 saylı məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirərək elə həmin il ATU-nun Pediateriya fakültəsinə qəbul olub. 2011-ci ildə ATU-nu da fərqlənmə diplomu ilə bitirən gənc həkim rezidentura təhsilini K.Fərəcova adına Elmi-Tədqiqat Pediateriya İnstitutunda alıb.

Həkimlik fəaliyyətinə bu institutda başlayan Rəqina Nemətova 2018-ci ildə Yeni doğulanların reanimasiya və intensiv terapiya şöbəsinə müdir təyin edilir. Gənc həkim Rusiya, Türkiyə, Latviya, Kipr və bir sıra xarici ölkələrdə keçirilən konqres və simpoziumlarda ölkəmizi təmsil edib.

Rəqina xanım uşaq həkimliyinin spesifik xüsusiyyətlərindən də bəhs etdi: "Bütün peşələrin özünəməxsus çətinlikləri var. Mən deyirdim ki, pediateriya tibbin ən çətin sahəsidir. Nəzərə alın ki, pasiyent dilsiz-ağızsız yeni doğulan körpədir. Uşaq bədən dili, baxışları ilə özü hər şeyi ifadə edir".

Həkim pasiyentin bədən ifadəsinə, səsində, təbriinə görə xəstəliyi müəyyən etməyi bacarmalıdır. Bunun üçün həkimdə güclü hissiyyat olmalıdır. Üçün hissiyyatın yoxdursa, gündə 100 kitab oxusan belə xəstəliyi müəyyən edə bilməyəcəksən. Buna altıncı hiss deyilir. Bu, olmasa həkim olmaq mümkün deyil.

Rəqina xanımın qeysəriyyə əməliyyatı ilə doğulan uşaqlar barədə də söhbət etdik. O dedi:

- Uşaq həm qeysəriyyə, həm də təbii doğuş yolu ilə dünyaya gəlir. Çox təəssüf ki, bu gün dünyaya gələn körpələrin çoxu qeysəriyyə əməliyyatı ilə doğulur. Bunun da müxtəlif səbəbləri var. İlk növbədə analara təbii doğuşun faydası düzgün izah edilmir. Bəzən həkim özüni yor-

maq istəmir, bəzən ana özü qorxur. Məlumatsızlıqdan gənc analar qeysəriyyəyə üstünlük verirlər. Bircə faktı deyim, təbii doğuş olanda uşaqların ağ ciyərinə olan maye sızılma nəticəsində tənəffüs yollarından xaric olur. Belə uşaqlarda tənəffüs çatışmazlığı xəstəliyi olur. Təbii doğuş olanda uşaq ananın mikroflorası ilə tanış olur. Çox təəssüf ki, bizə gələn xəstə uşaqların əksəriyyəti qeysəriyyə ilə doğulanlardır.

Qeysəriyyə kəsiyi ilə doğulan uşaqlar ilk anda ananı tanımır. Ana əməliyyatda olduğu üçün uşaq ilk dəfə gözünü açanda anasını yox, tibb bacısını görür, tibb bacısı ilə "tanış" olur.

Rəqina həkim deyir ki, xəstə uşağın sağlamlığında həkimdən çox valideynin inamı böyük rol oynayır. Körpələri xəstə doğulan valideynlərdə xəstənin sağlamlığına inam itəndə sanki körpə onu hiss edir. Valideynin, atanın, ananın inamı telepatik yolla uşağa keçir ona güc verir.

Rəqina xanım bizimlə söhbətində çox vacib bir məsələyə də toxundu: "Gənclərə müraciətə demək istəyirəm ki, insanın ən güclü müdafiəsi onun savadı, inamı, qətiyyətidir. Heç kim düşünməsin ki, savadlı olub inkişaf etmək üçün mütləq güclü arxası, himayədarı olmalıdır. Dövlətimiz bu gün savadlı, gənc kadrlar üçün geniş imkanlar yaradıb. Müəllim ailəsindən çıxmışam. Dövlətimizin gənclərə olan qayğısı və özünün çalışqanlığım, biliyim, bacarığım sayəsində çoxlarınm ömrü boyu xəyal etdiyimi bir mərəhləyəm. Qazandığım uğurlara görə məni yetişdirən valideynlərimə, imkanlarımdan düzgün istifadə etdiyinə görə institutumuzun rəhbərliyinə, tutduğum mövqeyə görə gənclərə meydan verən dövlətimə minnətdaram".

Elşən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"

Təlim proqramı
Milanda davam edib

ADA Universitetinin Milan Politeknik Universiteti ilə birgə təklif etdiyi sertifikatlaşdırılmış praktiki təlim proqramının ikinci modulu Milanda davam edib.

Universitetdən bildirilib ki, bu modulun əsas məqsədi tarixi və memarlıq binalarının yeni təyinat üzrə bərpası və urbanistik kontekstdə canlandırılması ilə bağlı çoxsaylı nümunələr əsasında nəzəri və praktik bilik verməkdir.

Modulun ilk günündə Milan Politeknik Universitetinin beynəlmilləşmə üzrə prorektorları Valente proqramda iştirak edən 20-dək gənc memarlar Şeki kampusu barədə fikir mübadiləsi aparıb, tövsiyələrini bölüşüb.

Proqram iştirakçıları müəzəro və qrup işləri ilə yanaşı, Milan, habelə Breşia, Berqamo və Piacenza şəhərlərində səfər edib və tarixin müxtəlif dövrlərində xəstəxana, kilsə, sallaqxana, kənd və başqa məqsədlər ilə inşa edilmiş və fəaliyyət göstərmiş, hazırda işə təhsil ocağı kimi fəaliyyət göstərən çoxsaylı nümunələrlə tanış olublar.

Bundan əlavə, iştirakçılar UNESCO-nun maddi-mədəni irs siyahısına daxil olan "Crespi d'Adda" şəhərciyinə səfər edib, şəhərin kimliyinin qorunması ilə bağlı aparılan siyasət barədə məlumatlandırılıblar. İştirakçılar Milan, Genuya, Turin kimi böyük sənaye və kiçik dağ şəhərlərinin urbanizasiya çətinliklərini aradan qaldırmaq üçün verdiyi qərarlar və yürütdüyü sosializmiyyəti siyasətlə tanış olublar. Təlim iştirakçıların Milan Politeknik Universitetinin aidyyəti laboratoriyalarına baş çəkməsi və qrup işi ilə yekunlaşıb.

● Sənət dünyası

İncəsənət bütün insanları birləşdirir

Bir müddət öncə Bakının mərkəzində fəaliyyətə başlayan, açılışında ölkə Prezidenti İlham Əliyev və Birinci xanım Mehriban Əliyevanın da iştirak etdikləri Crescent Mall-da çoxşəhəli ticarət şəbəkəsi, 140 dildə yazılı, Azərbaycan, rus, ingilis dillərində isə şifahi məlumat verə bilən "Leyli" süni intellekt bələdçisindən əlavə, maraqlı doğuran digər məqam da yuxarı açıq məkanla qalxan hissədəki böyük sütunda yaradılmış Azərbaycanın mədəni irsinə istinadlı, milli elementlərdən ibarət incəsənət nümunəsi oldu.

Və şübhəsiz ki, həmin gün və sonradan bura üz tutan sakinlər müxtəlif çeşidli geyim ləvazimatları, aksesuarları, dadlı təamlarla yanaşı, bəzən əsərlərdən də bəhrələnməkdədirlər.

Söhbət Crescent Mall-un daxilində mərkəzdə yerləşən çoxmərtəbəli sütun üzərində dizayn edilmiş və milli elementləri özündə əks etdirən "Həyat Ağacı" adlı divar rəsminəndir. Ölkəmizin, xalqımızın mədəni irsinə və tarixinə dayanan ornamentlərlə zənginləşdirilmiş bu dayaq-müstəviyə ağac, nar və Şah Abbas kimi milli elementlər həkk edilmişdir. Divar rəsminə təsvir edilən naxışlar və formalar sanki Orta əsrin milli xalqlarından birbaşa sütuna köçmüş həyat və birlik simvoludur. Milli ornamentlər və qışlar ilə zaman dinamikasında bir araya gələn "Həyat ağacı" isə sürətlə inkişaf edən, ənənələrimizə sadıq qalaraq gələcəyə doğru inamla hərəkət edən, birlik və azadlıq rəmzinə özündə cəmləyən Azərbaycan xalqının ifadəsidir.

Ticarət mərkəzindəki divar rəsmlərini çoxlu sayda tamaşaçı heyranlıqla bax-

dı, bəlkə də əksəriyyət bütün bunların gənc rəssam Məhərrəm Əli tərəfindən ərsəyə gətirildiyinin fərqi yox idi. Biz isə dünyaya səs və iz salmış klassik boyakarlığımızın fonunda oona ilə müasirliyi qovuşduran divar rəsmlərinin cazibəsinə istedadlı sənət adamı ilə görüşüb həmsöhbət olduq. Müəllif təvəzökarcasına söylədi ki, Crescent Mall-un interyerindəki çalışmaları indi də qədərki fəaliyyətinin davamıdır: "Bu gündəkdə divar rəsmləri silsiləsindən çoxsaylı əsərlərimizi - Balaxanıda, İçərişəhərdə, Başar Səfəroğlu, Ələvsət Quliyev küçələrində və digər yerlərdəki əl işlərimizi görüb-böyənənlərdən zaman-zaman bələ təkliflər, dəvətlər gəlir. Ticarət mərkəzindəki layihə

söykənir. Qobustanda qaya üzərindəki insan təsvirlərindən tutmuş, yaş yüz illərlə üçülən qədim xalçalarımız mədəni irsimizin tarixliyini, milli kimliyimizi orijinallığıyla qürurla əks etdirir. Müasir dövr təsviri sənətimiz dövlətimizin dostuylə Azərbaycanın mədəni şöhrətini bütün dünyaya yayır".

Bəs niyə daha çox Street art? Müsahibim əlavə edir ki, rəssamlar cəmiyyətin önəmli və həssas təbəqəsidir: "Sadə dilə desəm, geyindiyimiz paltardan tutmuş, yaşadığımız evlərə, istifadə etdiyimiz minik avtomobilləri, gündəlik məişət əşyaları bir sözə, bizi əhatə edən bütün maddi aləmdə rəsamların vacib əməyi var. Konseptual

xalçaçı rəssam və Street art rəssamı kimi istər öz yaradıcılığında, istərsə də şəhərin mərkəzi küçələrindəki divar rəsmlərində klassik və müasir incəsənəti üz-üzə qoyub məni narahat edən suallara cavab tapmağa çalışıram. Yaradıcılıq - olan və yoxad olmayan bir şeyi fərqli, fərdi tərzdə ifadə edə bilmək bacarığıdır".

Məhərrəm Əliyev 1992-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şərr rayonunda dünyaya göz açıb. Uşaqlıqdan seyrinə düşdüğü rənglər aləmində öz kiçik palitrasını yaradıb, dəmənəki hiss və duyğularla böyük sənətə can atıb. Elə bu arzularla da rəssam olmağı qərarlaşdırıb, orta məktəbi bitirdikdən sonra sənədlərini Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasına təqdim edib. 2012-2016-cı illərdə bu təhsil ocağında tanınmış müəllimlərdən, sənət ustadlarından dərslər alıb. 2020-ci ildən Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının üzvüdür.

2013-2017-ci illərdə "Xeyirə Vəsi-lə" layihəsinin 5 sərğisində, 2018-ci ildə Kastamonu-Bakı dostluq sərğisində, 2021-də "Naxçıvan - bəşəriyyətin beşiyi" simpoziumunda, "Art Zone Qəbələ", "Art Zone Masallı", "Art Zone Tovuz" (2022) sərğilərində, "Müharibə uşaqlarına xeyriyyəyə yardım", Özbəkistan və Azərbaycan Prezidentlərinin də qatıldığı Xivə və Daşkənd şəhərlərində keçirilən "Özbəkistan Azərbaycan rəsamlarının gözü ilə" simpoziumunda, Karvan art qrupun "Heydər Əliyev ili" çərçivəsində "Qarabağ" (2023) sərğisində "Muzey mərkəzi Şuşa", "İrsin izi ilə", "Qarabağ" (2024) art simpoziumlarında uğurla iştirak edib.

Qurban MƏMMƏDOV,
"Azərbaycan"

Norveçdə təhsil alan
azərbaycanlı gənc Fizika
İnstitutunun qonağı olub

Norveçdə IB məktəb proqramı üzrə təhsil alan azərbaycanlı Səbinə Quliyeva Fizika İnstitutunun qonağı olub.

İnstitutdan bildirilib ki, görüşün məqsədi Fizika İnstitutunda aparılan elmi-tədqiqat işləri, elmi müəssisədə mövcud olan müasir maddi-texniki baza haqqında məlumat əldə etmək və təhsil dövründə qazandığı biliklərin real tətbiqat mühitində yerini müəyyənləşdirmək olub.

İnstitutun elmi katibi Afət Kərimova və Elmi innovasiyalar və xarici əlaqələr şöbəsinin müdiri Rüstəm Rüstəmov Səbinə Quliyeva ilə görüşüblər. Görüşdə qonağa institutun fəaliyyət istiqamətləri, elmi araşdırmaları barədə məlumat verilib, gələcək əməkdaşlıq imkanları haqqında müzakirə aparılıb. Vurğulanıb ki, Fizika İnstitutu perspektivli və həvəsli gənclərə hər zaman dəstək olmağa hazırdır.

Səbinə Quliyeva İngiltərə və Norveçdə bir neçə aparıcı universitetlərdə təhsilini davam etdir-mək üçün müraciət edəcəyini bildirib. O, fizika elminə böyük marağı olduğunu vurğulayıb. Səbinə Quliyeva bu istiqamət üzrə bakalavriat təhsilini davam etdirmək istədiyindən Fizika İnstitutu ilə tanış olduğunu söyləyib. O, Azərbaycanda fizika və riyaziyyat fənləri üzrə bəzi olimpiadalarda iştirak etdiyini və mükafata layiq görüldüyünü bildirib. Qeyd edib ki, Norveçdə regional səviyyədə təşkil olunmuş olimpiadaların da qalibi olub.

Daha sonra institutun əməkdaşları Səbinə Quliyevaya laboratoriyalarda aparılan tədqiqatlar, istifadə olunan avadanlıqlar haqqında məlumat veriblər.